

МАКЕДОНСКА БЕРЗА
НА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ АД СКОПЈЕ

МЕТОДОЛОГИЈА

**ЗА ПРЕСМЕТУВАЊЕ НА МАКЕДОНСКИ
БЕРЗАНСКИ ИНДЕКС
(МБИ10)**

(пречистен текст)

Скопје, Декември 2021 година

МАКЕДОНСКИ БЕРЗАНСКИ ИНДЕКС (МБИ10)

1. Име на индексот:

Полн назив на индексот: Македонски Берзански Индекс

Ознака на индексот: МБИ10

2. Состав на индексот:

Индексот МБИ10 е составен од обичните акции на најмногу 10 котирани друштва, избрани согласно критериумите од оваа Методологија.

3. Вид на индексот:

Ценовен индекс, пондериран со пазарната капитализација која се наоѓа во слободниот промет (free float) неприлагоден за дивидендните исплати, со ограничување дека на денот на ревизијата уделот на ниту една акција во состав на индексот не смее да надминува 20%.

4. Формула за пресметување на индексот:

$$MBI10_t = \frac{\sum_{i=1}^n P_{i,t} * q_{i,R} * FF_i}{\sum_{i=1}^n P_{i,0} * q_{i,R} * FF_i} * 1000 * C_t$$

каде:

$i = 1, \dots, n$;

$n = 10$;

t = ден на тргување;

P = ден на ревизија на индексот;

T = момент пред започнувањето на пресметувањето на индексот по нов состав;

$P_{i,t}$ = тековна просечна цена на акциите вклучени во индексот, на денот t ;

$P_{i,0}$ = базна цена;

$P_{i,0} = P_{i,j}$ = официјална просечна цена на денот на ревизија j ;

q = количина од одредена акција;

FF_i = фрее флоат фактор на издавачот i ;

j = ден на редовна или вонредна ревизија.

4.1. Пресметка на Free float фактор

Free float факторот (FF) претставува процент на распространетост на родот на акциите во јавноста. Free float факторот се добива кога од вкупниот број на издадени акции се одземаат:

- стекнатите сопствени акции издадени од друштвото;
- акциите во посед на позначителни акционери со 5% или над 5% сопственост на родот на акции, освен акциите во посед на отворен или затворен инвестициски фонд (здружени парични средства наменети за заедничко инвестирање) вклучувајќи ги и приватните пензиски фондови;
- акциите во сопственост на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Република Северна Македонија доколку поседува 5% или над 5% од родот на акциите.

$FF(\%) = 100\% - \% \text{ на акции кои не се наоѓаат во слободниот промет за тргување}$

Број на акции во Free float = $FF * \text{вкупен број на издадени акции}$

Free float пазарна капитализација = $FF * \text{Вкупна пазарна капитализација}$

Free float факторот се пресметува врз база на податоците добиени од Централниот депозитар за хартии од вредност врз основа на Протоколот за меѓусебна соработка во размената на податоци од работето со хартии од вредност, како и врз основа на јавно достапните податоци кои се објавени од издавачите.

Free float факторот се пресметува на денот на ревизија на индексот, се применува од моментот на имплементација на индексот и важи до следната ревизија на индексот.

4.2. Пресметка на корективен фактор

За обезбедување на континуитет на индексот секој пат пред индексот да почне да се пресметува со нов состав, се пресметува корективен фактор врз основа на следната формула:

$$C_T = C_{T-1} * \frac{\text{Вредност на индексот по стар состав на ден пред отпочнувањето на пресметката на индексот по нов состав}}{\text{Вредност на индексот по нов состав на ден пред отпочнувањето на пресметката на индексот по нов состав}}$$

$$C_0 = 1.$$

Корективниот фактор обезбедува временска споредливост на индексот и покрај евентуалните промени во составот на индексот. Со помош на корективниот фактор се обезбедува индексот да ги одразува промените на цените до кои дошло во времето од денот на ревизијата до денот на пресметувањето на индексот според новиот состав.

5. Критериуми за избор на акции за вклучување во индексот

Изборот на акциите кои ќе бидат вклучени во индексот се врши од сите акции кои биле котираны на Официјалниот пазар на Македонската Берза најмалку 30 денови на тргување пред ревизијата на индексот (редовна или вонредна).

Во индексот се вклучуваат најмногу 10 акции, според мислењето на Комисијата за берзански индекс, кои ги исполнуваат следните критериуми:

	Критериум	Пондер	Формула
K1	Износ на ФФ пазарната капитализација на акциите на денот на ревизија на индексот	50%	$K1_i = Q_i * P_{i*FFi}$ каде $i = 1, ..., n$; n = број на обични акции котираны на Официјалниот пазар; Q_i = вкупен број на издадени акции од акцијата i; P_i = просечна цена на акцијата и на денот на ревизија на индексот; FFi = free float на издавачот.
K2	Просечен дневен промет на определена акција во последните 6 месеци пред ревизијата (во денари).	30%	$K2_i = \frac{V_i}{D_i}$ каде $i = 1, ..., n$; n = број на обични акции на Официјалниот пазар; V_i = промет со акцијата и од првиот ден на тргување после последната ревизија на индексот заклучно со денот на новата ревизија на индексот; D_i = број на денови на тргување од првиот ден на тргување после последната ревизија на индексот заклучно со денот на новата ревизија на индексот.

K3	Однос на бројот на денови на тргување со одредена акција и вкупниот број на денови на тргување на Официјалниот пазар	20%	$K3_i = \frac{A_i}{D_i}$ Каде $i = 1, \dots, n$; n = број на обични акции котираани на Официјалниот пазар; A_i = број на денови на тргување во кои имало трансакции со акцијата i; D_i = број на денови на тргување од првиот ден на тргување после последната ревизија на индексот заклучно со денот на новата ревизија на индексот.
----	--	-----	---

6. Рангирање на акциите

Сите котираани акции врз основа на секој од критериумите се рангираат од место 1 до n (n = вкупен број на акции котираани на Официјалниот пазар). Рангот на акцијата според поединечниот критериум е толку повисок колку што е помала вредноста на тој критериум за соодветната акција (за сите критериуми). Највисок ранг претставува бројот 1.

Просечниот ранг на одделна акција се пресметува според следната формула:

$$AR_i = R1*0,5 + R2*0,3 + R3*0,2$$

каде

$R1, \dots, R3$ = ранг по критериумот $1, \dots, 3$;

$R = 1, \dots, n$;

n = број на котираани акции на Официјалниот пазар.

Конечниот ранг на акциите се пресметува така што акциите се подредуваат врз основа на просечниот ранг. На акцијата со највисок просечен ранг ѝ се доделува местото број 1, а останатите се распоредуваат понатаму, како што опаѓа нивниот просечен ранг, сè до местото број 10. Доколку две или повеќе акции имаат еднаков просечен ранг, на повисоко

место се рангира акцијата со помал ранг по критериумот P3 и предност се дава на акциите кои се веќе елементи на индексот.

При вршењето на ревизија на индексот, Комисијата за берзански индекс може да употреби “зона на рангирање” на акциите со цел да се осигура стабилност на индексот. Зоната на рангирање на акциите подразбира дека првите 7 (седум) акции влегуваат во новиот состав на индексот МБИ10. Преостанатите 3 (три) акции се бираат помеѓу акциите рангирани од 8-то до 13-то место, при што предност се дава на акциите кои биле елементи на претходниот состав на индексот МБИ10.

Составот на индексот се утврдува врз основа на квантитативните критериуми за селекција на акциите, елементи на индексот. Во случај горенаведените критериуми и правила да не се доволни за селекција на акциите од кои би се пресметувал индексот во наредниот период, Комисијата за берзански индекс одлучува за конечниот број на акции кои би влегле во индексот, како и за акциите кои би се вклучиле или исклучиле од пресметката на индексот. Комисијата за берзански индекс има дискреционо право врз основа на оваа Методологија да врши селекција на акциите кои ќе влегуваат во пресметката на индексот, имајќи ги предвид пазарната капитализација, ликвидноста, бројот на денови на тргување со односите хартии од вредност, пазарните услови и континуитетот на индексот.

7. Одредување на уделот на поединечните акции во составот на индексот

Уделот на поединечна акција во индексот се утврдува така што износот на FF пазарната капитализација на таа акција на денот на ревизија се дели со вкупната FF пазарна капитализација на сите акции во состав на индексот на денот на ревизија. Најголем дозволен удел на поединечна акција изнесува 20%. Доколку уделот на одделна акција изнесува повеќе од 20%, вредноста на соодветната акција се прилагодува надолу на 20%, а уделите на другите акции вклучени во индексот се прилагодуваат со помош на следната формула:

$$D_{i,R} = T_{i,R} * \frac{((1 - (k_j + m) * 0,20))}{T_R}$$

каде,

$D_{i,R}$ = прилагоден удел на акцијата и во индексот (после воведувањето на ограничувањето од 20%);

$i = 1, \dots, n-m-k_j$;

n = број на акции вклучени во состав на индексот;

T_{iR} = првобитниот удел на акцијата и во индексот без 20% ограничување (односно удел кај претходната итерација, ако се работи за втора или натамошна итерација);

k_j = број на акции, чии удели во индексот при претходните прилагодувања биле прилагодени надолу на 20%;

$k_0 = 0$;

$k_{j+1} = k_j + m$;

j = број на итерации = $0, \dots, J$, каде J е конечниот број на итерации;

m = број на акции, чии удели во првата (или претходната, ако се работи за втора или натамошна итерација) пресметка на составот на индексот надминуваат 20%;

T_R = збир на првобитните удели (или удели, постигнати при претходната пресметка на составот на индексот, ако се работи за втора или натамошна итерација) на акциите во индексот, чии удели во пресметувањето на составот на индексот без 20% ограничување не ја надминуваат границата од 20%.

Постапката се повторува сè додека уделот на ниту една акција не е поголем од 20%.

8. База на индексот

За база на индексот, со вредност 1.000, се зема 30.12.2004 година.

9. Ревизии на индексот

МБИ10 подлежи на редовни и вонредни ревизии.

За вршење на ревизии на индексот Извршниот директор на Македонската Берза формира Комисија за берзански индекс.

Датуми на редовна ревизија на индексот се: 15.06 и 15.12. Доколку датумот на ревизија не е ден на тргување, ревизијата на индексот се врши на првиот следен ден на тргување.

Датумите на имплементација на извршената ревизија, односно датумите од кои ќе отпочне да се пресметува индексот по новиот состав се: 30.06 и 30.12. Доколку датумот на имплементација не е трговски ден, имплементацијата на новиот состав на индексот се врши првиот следен ден на тргување.

Во случај на вонредни околности, Комисијата за берзански индекс може да изврши вонредна ревизија на индексот. Обемот на вонредната ревизија зависи од настанот кој ја предизвикал потребата од спроведување на истата. Вонредната ревизија на индексот се спроведува по завршетокот на трговскиот ден, додека промените стапуваат на сила и се применуваат од наредниот трговски ден.

Причини за вонредна ревизија индексот може да бидат:

а) Исклучување на одредена акција, вклучена во индексот, од котација на Официјалниот пазар;

б) Отворање на стечајна или ликвидациона постапка над издавачот на одредена акција, вклучена во индексот;

в) Корпоративни акции (на пример: поделба на акција, значајно зголемување или намалување на бројот на издадените акциите, спојување и поделба на издавачот, значајно намалување или зголемување на распространетоста на акциите во јавноста итн.) кои би имале значајно влијание врз пресметувањето на индексот;

г) Подолг прекин на тргувањето со одредена акција, вклучена во индексот. За подолг прекин на тргувањето се смета доколку со одредена акција не се тргува 30 и повеќе денови на тргување;

д) Други причини.